

Univers Pedagogic

38 (874),

26 octombrie 2023

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

Republica Moldova va adera la Convenția globală privind recunoașterea calificărilor din învățământul superior

Republica Moldova va adera la Convenția globală privind recunoașterea calificărilor din învățământul superior, adoptată la Paris. Un proiect de lege în acest sens a fost votat în prima și a doua lectură, în cadrul ședinței plene de pe 19 octombrie, de către 74 de deputați.

Scopul Convenției este să faciliteze mobilitatea academică și profesională între regiuni și să sporească cooperarea internațională în învățământul superior, prin sta-

bilirea unui instrument global de definire a standardelor.

„Odată cu aderarea țării noastre la această Convenție, studenții din R. Moldova și cadrele didactice care optează pentru programe de mobilitate vor beneficia de mai multe oportunități. Totodată, instituțiile de învățământ superior vor fi incluse plenar în circuitul internațional al serviciilor educaționale și vor fi conectate la rețelele internaționale de informare și de recunoaștere a calificărilor”, a menționat în cadrul ședinței Parlamentului Galina Rusu, secretar de stat la Ministerul Educației

și Cercetării. Convenția globală privind recunoașterea calificărilor din învățământul superior a fost adoptată la Paris, pe data de 25 noiembrie 2019. Până în prezent, aceasta a fost ratificată de 22 de state, printre care Franța, Islanda, Japonia, Norvegia, Suedia, România, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord etc.

Convenția Globală va asigura uniformizarea celor 5 convenții regionale UNESCO din Europa, regiunea Asia-Pacific, Africa, America Latină și Caraibe, Statele Arabe, inclusiv Convenția de la Lisabona (1997), ratificată de Republica Moldova în anul 1999, dar și completarea acestora cu o serie de prevederi noi și implicit oportunități noi pentru persoane și pentru instituțiile de învățământ superior. Printre acestea se numără: recunoașterea calificărilor transfrontaliere, inclusiv a calificărilor comune, a studiilor informale și nonformale, recunoașterea bazată pe rezultatele învățării, a învățării anterioare și a calificărilor parțiale, promovarea și consolidarea cooperării internaționale în învățământul superior, facilitarea mobilității globale etc.

Guvernul României donează echipamente digitale de ultimă generație pentru UPSC

Rectorul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Alexandra Barbăneagră, și Victoria Belous, directorul Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”, au întreprins o vizită de lucru la Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova al Guvernului României.

În cadrul vizitei au fost puse în discuție subiecte ce țin de dotarea procesului de învățământ din Republica Moldova cu echipamente digitale de ultimă generație, asigurarea didactică a acestui proces, activități ce ar susține dezvoltarea unei educații de calitate în RM și contribuția Guvernului României în acest sens. Au fost semnate actele de donație pentru Universitate din partea Guvernului României (Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova). Donația constă dintr-un lot de bunuri și echipamente IT,

în vederea sprijinirii activităților instituționale privind formarea tinerilor din Republica Moldova, în special în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Tehnologiile au fost oferite cu generozitate de Shape Robotics România SRL.

Tehnologiile digitale moderne (kiturile robotice, imprimantele 3D, creioanele 3D, ochelarii/căștile de realitate virtuală, laptopurile, tabletele etc.) vor putea fi utilizate de studenți, cadre didactice universitare, dar și de elevi, profesori din instituțiile de învățământ general pentru implementarea învățării integrate, axate pe educația STEAM în vederea dezvoltării competențelor practice, esențiale pentru un viitor în schimbare.

Circa 6500 de persoane, încadrate în Programul național de limba română

Circa 6500 de persoane au fost selectate, până în prezent, pentru cursurile gratuite oferite în cadrul Programului național privind învățarea limbii române, desfășurat de Ministerul Educației și Cercetării. Programul este destinat persoanelor adulte care vor să studieze limba română.

Prima etapă a instruirilor a avut loc în perioada 3 iulie - 17 septembrie 2023 și a inclus circa 2500 de beneficiari. Pentru cea de-a doua etapă, care se desfășoară în perioada 25 septembrie - 3 decembrie 2023, a fost selectat un număr de 4000 de persoane. Beneficiarii programului sunt cadre didactice și de conducere din instituțiile de învățământ, dar și persoane din diverse categorii profesionale (justiție, medicină, arte, economie, educație, personal auxiliar etc.).

Cursurile sunt organizate de un consorțiu, constituit din șase instituții: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat

„Alec Rusu” din Bălți, Agenția Națională a Trainerilor Europeni din Republica Moldova, Centrul Educațional Pro Didactica, Casa Limbii Române „Nichita Stănescu”. Toate părțile contractante ale Consorțiului au experiență specifică în prestarea serviciilor de organizare și desfășurare a cursurilor de învățare a limbii române de către alolingvi. Prestatorii de servicii au fost selectați în urma unei proceduri de achiziție publică.

Procesul didactic este asigurat de către profesori de limbă română cu experiență în domeniu și care au fost formați în baza metodologiei

de educație lingvistică a persoanelor adulte. Circa 110 formatori, din toate regiunile țării, au participat la un program de formare continuă, sub îndrumarea a șase mentori.

La finele cursului de învățare a limbii române, participanții vor obține un certificat cu indicarea nivelului de competență lingvistică de cunoaștere a limbii române, în conformitate cu prevederile Cadrelor Europene Comune de Referință pentru Limbi.

Programul național privind învățarea limbii române a fost aprobat de Guvern și se va desfășura pe parcursul anilor 2023-2025.

Noi standarde de calificare pentru formarea profesională în domeniul tehnic

14 standarde noi de calificare în trei domenii noi de formare profesională - Electronică și automatizări, Construcții și inginerie civilă și Vehicule cu motor, nave și aeronave au fost aprobate în cadrul ședinței Consiliului Național pentru Calificări (CNC). Acestea au fost elaborate cu implicarea a peste 125 de specialiști, majoritatea reprezentanți ai mediului de afaceri.

Prezentă la ședință, secretarul de stat Galina Rusu a menționat despre necesitatea unui dialog continuu cu angajatorii, reprezentanții domeniilor relevante ale economiei naționale în stabilirea unor standarde de calificare actuale.

„Este foarte important să avem un dialog constructiv cu toate părțile implicate în procesul de elaborare a standardelor de calificare, să existe o conexiune a cererii de competențe a angajatorului cu oferta educațională. Astfel, va putea fi asigurată formarea specialiștilor conform necesităților pieței muncii”, a menționat Galina Rusu. În aceeași ordine de idei, participanții la ședință au accentuat rolul standardelor de calificare în modernizarea sistemului de educație și formare. Mai exact, s-a vorbit despre coordonarea a ceea ce solicită piața muncii cu ceea ce oferă sistemul educațional; fortificarea parteneriatelor pentru creșterea calitativă a procesului de formare profesională, conectate la necesitățile pieței muncii din Republica Moldova; abordarea complexă și strategică în vederea dezvoltării domeniilor de formare profesională ș.a.

Standardele de calificare aprobate au fost consultate cu peste 60 de agenți economici și structuri relevante din domeniile de referință. Acestea au fost validate și coordonate de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale. Standardele de calificare pentru învățământul superior la licență, master și doctorat sunt elaborate în cadrul Proiectului de dezvoltare a Învățământului Superior susținut de Banca Mondială.

Posibilitate de a depune online dosarele pentru e-Admitere

Aspiranții de a deveni studenți și candidații la studii de master vor putea depune în format online dosarul de concurs. Procedura respectivă va putea fi efectuată în baza unui ghișeu unic, numit Sistemul informațional „e-Admitere”. Noul mecanism va spori viteza de procesare a documentelor și va reduce substanțial timpul de stocare a dosarelor pe suport de hârtie.

Sistemul respectiv va putea fi utilizat începând din anul 2024. Acesta va unifica și automatiza procesul de depunere a dosarelor de admitere și va îmbunătăți evidența locurilor finanțate din surse bugetare. Astfel, tinerii vor putea parcurge în varianta electronică

întreaga procedură de admitere, inclusiv aplicând la mai multe instituții odată, iar după ce vor fi selectați la una dintre universități, va trebui să meargă într-acolo ca să depună documentele.

Reamintim că în municipiul Chișinău există 17 instituții de învățământ superior și câte o unitate în municipiile Bălți, Comrat, Cahul și Taraclia. Per total, în Republica Moldova funcționează 21 de astfel de instituții, inclusiv 13 publice și 8 private.

Cor. UPP

La Bălți a fost deschis un laborator digital performant pentru elevi și profesori

Elevii și profesorii Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir” din mun. Bălți vor beneficia de un laborator digital de ultimă generație – un spațiu amenajat care răspunde necesităților educaționale actuale. Este al 36-lea laborator de acest fel, deschis în instituțiile de învățământ din țară.

Prezentă la inaugurare, secretara de stat, Valentina Olaru, a subliniat importanța investițiilor în tehnologie și educație: „Laboratoarele digitale oferă elevilor un spațiu în care să își poată forma și dezvolta competențele digitale, care sunt vitale pentru viitor. Cu ajutorul lor elevii vor putea implementa idei inovatoare, vor realiza diverse proiecte pentru școală și pentru comunitate.”

Laboratorul digital de la Bălți a fost deschis în cadrul proiectului „Crearea oportunităților de trai pentru femeile locale și ucrainene din Moldova”, implementat de Asociația Națională a Companiilor din Domeniul TIC și realizat cu sprijinul Ambasadei Japoniei, în colaborare cu UN Women.

Alte 35 de laboratoare digitale au fost inaugurate în perioada anilor 2021-2023, în cadrul programului „Tekwill în fiecare școală”, cu suportul Ministerului Educației și Cercetării, USAID Moldova, Suedia, EU4 Moldova și UNDP Moldova.

A FOST DESCHIS PRIMUL CENTRU DE EXCELENȚĂ AL INOVAȚIILOR ÎN AGRICULTURĂ

Agrotek Arena, un centru de excelență care își propune să modernizeze industria agricolă, s-a deschis pentru toți cei interesați de inovațiile în domeniu. Scopul instituției este de a eficientiza modul în care agricultura este practică, reducând impactul asupra mediului și creând o agricultură competitivă, sustenabilă și regenerativă.

Centrul de excelență se află pe teritoriul Universității Tehnice a Moldovei, la Facultatea Științe Agricole, Silvice și ale Mediului, pe un teren deschis unde au fost instalate cele mai noi tehnologii utilizate în agricultură. Arena va deschide noi oportunități

de cooperare și dezvoltare pentru studenți, profesori, agricultori și companii de tehnologii digitale, promovând astfel transferul de cunoștințe între mediul academic și industrie.

Agrotek Arena este o inițiativă inovatoare dezvoltată de Universitatea Tehnică a Moldovei în parteneriat cu Agenția de Dezvoltare și Modernizare a Agriculturii și Proiectul Tehnologiile Viitorului, finanțat de USAID, Suedia și Marea Britanie.

La Agrotek Arena, 13 companii au instalat sisteme de irigare, de suport și de monitorizare pentru diferite culturi agricole, care cresc deja pe acest teren. De asemenea, aici funcționează o stație meteo, ce include diverse tipuri de senzori pentru monitorizarea solului, climei, umidității și bolilor

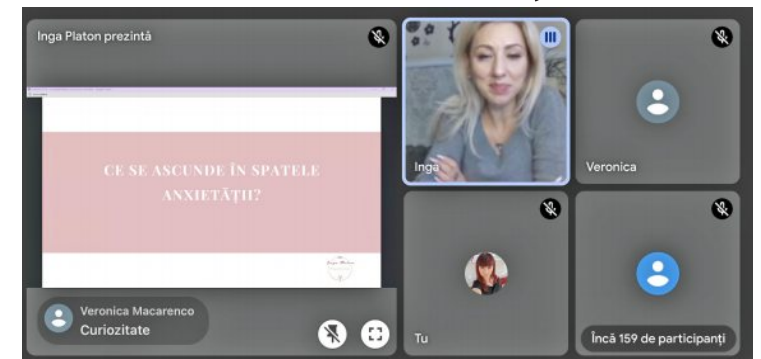
la culturi. Nu lipsesc nici dronele agricole, utilizate pentru pulverizare, monitorizarea terenurilor agricole, identificarea problemelor și optimizarea proceselor de producție. În laboratorul Agrotek Arena sunt instalate sisteme integrate de gestiune a activităților agricole și a datelor, generând analize și recomandări pentru fermieri. Agrotek Arena reprezintă o investiție estimată la 3 mil. de lei, ce include valoarea echipamentelor oferite de companiile furnizoare de tehnologii și contribuția generoasă a Proiectului Tehnologiile Viitorului, finanțat de USAID, Suedia și Marea Britanie, care susține dezvoltarea infrastructurii arenei și dotarea laboratorului pentru lecții practice oferite studenților și fermierilor.

Formabilii CFCL descoperă tehnici de diminuare a anxietății

Departamentul Educația adulților și Dezvoltare personală din cadrul Centrului de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a lansat cu succes, la 19 octombrie a.c., modulul „Anxietatea. Strategii de reducere a anxietății”.

În cadrul primului atelier psihoterapeutic Inga Platon, doctor în psihologie, lector universitar, a abordat *Mecanismul de funcționare al anxietății, cauze și efecte*. Formatoarea a vorbit participanților despre tipul de anxietate care poate aduce beneficii și anxietatea patologică sau generalizată, care poate trece în forme agravate. În acest context, a explicat amănunțit toți pașii primordiali în depășirea anxietății, raportându-se la factorii și mecanismul de funcționare a acesteia. Referire a făcut și la frici, acțiunile de diminuare a fricilor, atacurile de panică, înfruntarea lor și ieșirea din blocajele emoționale. De asemenea, a prezentat factorii sociologici, fiziologici, biologici și psihologici care influențează viața.

Specialista a propus publicului o serie de exerciții și tehnici de diminuare rapidă a anxietății. Pentru a reduce riscurile aprofundării stărilor de anxietate, Inga Platon a

îndemnat participanții să verifice știrile o singură dată pe zi, referire făcând, îndeosebi, la persoanele care sunt predispuși la anxietate.

Finalmente, participanții au înșușit faptul că anxietatea, atunci când este adecvată situației, poate fi o sursă de protecție. De exemplu, în timpul susținerii examenelor, când neliniștea nu este de durată.

În a doua sesiune de discuții psihoterapeutice a oferit celor peste 160 de participanți soluții și metode ce le pot fi utile în susținerea persoanelor anxioase. Dânsa i-a îndemnat să cerceteze și să descopere inițial ce se ascunde în spatele acestor stări, făcând referire la: frică, furie, vină etc.

În aceeași ordine de idei, Inga Platon a analizat minuțios reacțiile la stres, delimitând diferențele dintre stres și anxietate, dar și exemplificând cele 4 reacții la stres: Fugi! Îngheață! Luptă! Caută aju-

tor! Apoi a îndemnat participanții să își analizeze comportamentul anxios, numind obiceiurile care în viața reală îi ajută să reducă această stare.

Pentru a putea realiza primii pași în diminuarea anxietății, formatoarea a propus un șir de tehnici specifice în managementul stresului. De asemenea a „divulgat” cele 3 secrete de reducere a anxietății, care cuprind: practici de respirație, practici corporale, practici de conștientizare.

Modulul „Anxietatea. Strategii de reducere a anxietății” va continua cu alte 2 ateliere, în care vor fi analizate fricile și atacurile de panică.

Menționăm că persoanele prezente la cel puțin trei ateliere din cadrul modulului (total 4) vor deveni deținătorii unui certificat de participare cuantificat cu 1 credit.

În școlile și grădinițele din R. Moldova au fost înșcriși peste 2 mii de copii din Ucraina

În 221 de instituții de învățământ general din R. Moldova au fost înșcriși în anul curent 1542 de elevi din Ucraina, dintre care 772 în ciclul primar, 706 - în cel gimnazial și 64 - în clasele liceale. În plus, 582 de copii de vârstă preșcolară, refugiați din statul vecin, au fost încadrați în 199 de instituții de educație timpurie din țara noastră.

De asemenea, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova a creat condițiile necesare pentru ca elevii refugiați din Ucraina să-și poată continua studiile online,

la instituțiile de învățământ pe care le-au frecventat în localitățile lor de baștină. Iar cu ajutorul partenerilor internaționali, în acest an școlar,

încă 10 instituții de învățământ vor amenaja spații destinate pentru studiul online, numărul total al acestora fiind de 79.

Margarita TOLOCICA: „Curajul și zâmbetul sunt cei doi camarazi pe care am învățat să nu-i pierd, indiferent de obstacolele apărute

în drumul profesional”

– Care a fost mediul în care s-a produs formarea Dvs. profesională în cariera de pedagog?

– Formarea mea profesională în cariera de pedagog s-a produs într-un mediu cu adevărat deosebit, datorită oamenilor de care am fost înconjurată, încercărilor la care am fost supusă și idealurilor pe care le aveam de atins.

Orice tânăr la 20 de ani are mintea neocaptă. Spun asta privind spre copiii mei, dar și amintindu-mi de unele momente din primii mei ani de activitate. Colectivul în care am pășit ca tânăr specialist a fost unul foarte primitiv și cald, datorită căruia, cel mai probabil, nu mi s-a părut atât de grea adaptarea și integrarea într-o instituție în care nu cunoșteam nici un cadru didactic sau vreun sătean, dat fiind faptul că nu eram băștinaș. Acestui colectiv i se datorează maturizarea și formarea mea, mai ales, ca om.

Datorită colegilor mei mai în vârstă, cu o experiență profesională mai mare, cărora nu le lipseau nicicând sfaturile și vorbele bune, dacă era nevoie de ele, am avut mereu în cine să am încredere și am găsit suport când am avut nevoie.

Mediul în care ne aflăm influențează considerabil formarea noastră profesională, pentru că în viață întâlnim oameni care ar da orice să ne vadă cu aripile întinse și ne-ar ajuta să ne luăm zborul, dar și alții care trăiesc doar cu gândul de a ne face să rămânem pe loc. De aici și urcușurile, și coborâșurile în cariera profesională.

– V-ați început cariera pedagogică ca învățător de clasele primare. Acesta a fost visul mult râvnit din copilărie?

– Foarte adevărat! De mic copil am fost atrasă de sfera pedagogiei,

adeseori jucându-mă cu ștachetele gardului de lemn de acasă, pe care mi le imaginam ca fiindu-mi elevi, iar eu – învățătoarea lor.

Cel mai probabil, visul meu a pornit din admirația pe care i-o purtam și pe care încă i-o port domnului maestru Valentin Budilevski sau, mai bine zis, lui „badea Valică”, așa cum îl strigam eu, de a cărui prezență mă minunam de fiecare dată când ne pășea pragul. Modul lui de a vorbi și de a se purta, stilul vestimentar și eticheta, compasiunea lui și inteligența, iscusința lui ca pedagog, anume aceste calități a dumisale m-au îndemnat să urmez tărâmul pedagogic.

– Ați activat o perioadă ca director educativ, apoi ca manager școlar în gimnaziul Gherman, satul de baștină. Ce v-a reușit să faceți pentru școala pe care ați absolvit-o?

– Atât atunci când am fost director educativ, cât și atunci când am fost manager, am căutat să le asigur studii de calitate și condiții bune de desfășurare a orelor de studiu elevilor mei. Se spune că școala este a doua casă a copiilor. Ei bine, trebuie să-i facem și pe ei să se simtă bine la școală, să le creăm un mediu prietenos și armonios. În perioada în care am fost director educativ, căutam mereu diferite activități în cadrul cărora elevii să fie implicați și să-și pună mintea la contribuție. Câțiva ani la rând, am implementat în instituție proiectul „școala de vară”, în cadrul căruia am avut și 3 studenți de la Colegiul Pedagogic, care și-au satisfăcut practica pedagogică în cadrul acestui proiect, în care elevii noștri erau încadrați în diverse activități educativ-distractive. Această perioadă dura 2 săptămâni, iar materialele didactice și alimentația copiilor erau asigurate

Deosebită, activă, dedicată - aceste caracteristici definesc personalitatea profesoarei din satul Gherman, raionul Ungheni, Margarita Tolocica. Posedând calități de lider, Dumneaei a fost în mai multe posturi, începând de la învățătoarea de clasele primare până la deputat în parlament. Acum este implicată activ ca profesoară de istorie, de geografie și educație pentru societate în satul de baștină Gherman din raionul Ungheni.

de Administrația Publică Locală. Cred că cel mai plăcut pentru elevi, în special pentru cei mai mari, erau excursiile anuale, pe care le organizam de obicei primăvara, pentru 2 zile. De fiecare dată înnoptam la mănăstiri, dar și seratele și TVC-urile erau organizate de cel puțin 2 ori pe lună. Lista de acțiuni întreprinse de-a lungul perioadei în care am fost la conducere este destul de lungă, deși unii ar spune că nu este așa. Am reușit să schimbăm aproape în totalitate mobilierul din sălile de clasă, excepție fiind doar laboratorul de fizică, iar cel din cantina școlii a fost schimbat odată cu reparația capitală. Au fost construite blocuri

cuvintele acestea, îmi apare în minte imaginea doamnei Nionela Stoica, profesoara de limba franceză, care m-a luat sub aripa ei și mi-a îndrumat cu blândețe pașii pe tărâmul pedagogiei.

– Acum activați în calitate de profesor de istorie, geografie și predați educația pentru societate. Cum vă reușește să le îmbinați?

– Pentru mine pedagogia e o artă care necesită foarte multă dedicare. În ziua de azi se pune accent pe trans- și interdisciplinaritate, legături care nu sunt foarte ușor de realizat, însă pe care tind să le însușesc. Particip la diverse conferințe, seminare cu tematici diverse, sunt acel

de obstacolele apărute în drumul profesional.

– Ce vă displăce, ca profesor, la elevii din ziua de astăzi?

– Elevii mileniului tehnologiei avansate nu mai știu să prețuiască eforturile noastre. Deși dispun de toate calitățile necesare pentru a reuși în viață, ei aleg să-și consume energia și să-și îndrepte atenția doar spre ceea ce prezintă interes pentru ei, lucruri ce se dovedesc adeseori că nu fac parte din procesul educațional. Fiecare copil are acces la internet, ce reprezintă un izvor nesecat de posibilități de a învăța, dar, din păcate, nu totdeauna știu să-l folosească cu sens. Trăim într-un deceniu în care avem reclame la orice, dar nu și la valorile sufletești, la respect, la răbdare și credință, exact ceea ce le lipsește copiilor noștri.

– Dar care sunt calitățile acestei generații, care Vă atrag?

– Fiind, practic, în antiteză cu cele spuse mai sus, nu pot totuși să neg faptul că elevii din ziua de astăzi știu să lupte pentru ceva. Problema e că adesea își greșesc cauzele pentru care luptă. Dacă am găsi un mod prin care să-i facem să înțeleagă pentru ce cauză face într-adevăr să lupte, lucrurile ar lua o întorsătură total diferită atât în cadrul procesului educativ, cât și în al celor sociale, politice și culturale.

– Cum credeți, care ar fi motivația carierei didactice?

– Cu toate că foarte puțini conștientizează, cariera de pedagog e cea care formează personalități. Noi suntem cei care îi modelăm pe copii, în dependență de cât de mult ne implicăm și ne dăruim procesului.

Sper că motivul pentru care tinerii aleg acest drum este strâns legat de dorința de a ajunge făuritori de caractere, de a ajuta, de a învăța, mângâia și alina sufletul celor mici, de a căror creștere intelectuală suntem responsabili. E un lucru foarte bine știut că cei din sistemul educațional sunt prost plătiți, așa că, după părerea mea, banii nu pot fi un motiv pentru ca un tânăr să devină pedagog.

Cunosc mulți pedagogi tineri, în mod special, care au ales această profesie pentru a schimba sistemul, pentru a impune regulile lor, deși nu au conștientizat că nu e totul chiar atât de ușor. Le admir curajul și perseverența, dorința de a schimba sistemul educativ și modul de învățare, dar uneori nu vedem decât doar vârful icebergului, motiv pentru care trebuie să continuăm să ne facem meseria, să ne atingem idealurile. Chiar dacă drumurile vor fi diferite, locul unde va trebui să ajungem e același, și anume în sufletul elevilor noștri, pentru a-i ghida prin întineric, cu toate că și la noi uneori e bezna.

(Continuare în pag. 4)

sanitare în interiorul instituției. De asemenea, școala a fost dotată cu calculatoare, televizoare și imprimante, au fost schimbate geamurile și ușile, fiind înlocuite cu ferestre termopan. A fost schimbat și acoperișul sălii de sport, am amenajat terenul de baschet și băncile în curtea școlii, am construit un depozit pentru păstrarea combustibilului necesar perioadei rece a anului, iar pentru o prezentare corespunzătoare a elevilor în cadrul diferitor festivități am asigurat instituția cu costume populare. Toate acestea au fost făcute treptat, atât din bugetul instituției și APL, cât și prin intermediul diferitor proiecte pe care le-am câștigat pentru IP Gimnaziul Gherman. Lista, cu siguranță, mai poate continua, dar cine să-și mai amintească...

– Aveți un CV foarte bogat... Totuși, care sunt datele personale la care țineți cel mai mult?

– Corect ar fi să spun că țin la toate, dar adevărul e că cel mai mult țin la anii în care am activat în cadrul IP Gimnaziul Buciumeni ca profesor de geografie și învățător de clasele primare. Acei ani au fost unii foarte grei pentru mine pe plan personal, însă profesional a fost foarte vizibilă ascensiunea. Dintre elevii pe care i-am avut acolo, 3 au ales să devină și ei, la rândul lor, profesori, mărturisindu-mi peste ani că eu am fost modelul lor. Gândindu-mă la

Au fost finalizate peste 50 de proiecte de reabilitare a instituțiilor educaționale

Mai mult de 50 de proiecte de reabilitare și modernizare a instituțiilor educaționale au fost finalizate în cadrul Programului Național „Satul European”. Valoarea totală a acestora este de circa 90 de milioane de lei (peste 4,6 mil. de euro), alocați de Executivul Republicii Moldova.

Gimnaziul din Mândâc, renovat

Astfel, a fost renovat complet Gimnaziul din satul Mândâc, Drochia, cu o investiție de aproximativ 3,6 milioane de lei, realizându-se lucrări ample de reparație a acoperișului și transformându-se spațiul educațional pentru 180 de elevi și personalul acestei instituții de învățământ. De asemenea, în cadrul Programului „Satul European” a fost construit la Ciobalaccia, Cantemir, un teren de joacă pentru copii și ridicată o platformă de acces la instituțiile socioculturale, iar la Taxobeni, Fălești, în această lună s-au finalizat lucrările de amenajare a unui teren de sport.

În plus, s-a reparat clădirea Grădiniței din satul Bălceana, Hâncești, a fost modernizată sala de festivități și s-a renovat acoperișul acestei instituții preșcolare, achizi-

ționându-se mobilierul necesar pentru activitățile celor 48 de copii și echipamentul ce a fost ulterior instalat la cantină și spălătorie. Costul de renovare a IET din Bălceana a constituit 3,3 milioane de lei, per total, prin intermediul Programului în raionul Hâncești, fiind implementate 16 proiecte, în valoare de peste 83 de milioane de lei.

De asemenea, pe cale de finalizare sunt lucrările de reparație și termoizolare a clădirii Gimnaziului „Mihai Eminescu” din Ulmu, Ialo-

veni, frecventat de 217 elevi. Proiectul în valoare totală de 2,7 milioane de lei este finanțat de Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală.

Gimnaziul și Grădinița din Cotovscoe, eficientizate energetic

În cadrul aceluiași Program Național, recent au fost eficientizate energetic Gimnaziul și Grădinița din satul Cotovscoe, UTA Găgăuzia, instituțiile fiind conectate la sisteme fotovoltaice moderne, iar valoarea lucrărilor de instalare și explorare s-a ridicat la suma de circa două mi-

lioane de lei (în jur de o sută de mii de euro), bani alocați de Guvern.

Până în prezent în republică au fost construite, în concordanță cu Programul Național „Satul European”, stații fotovoltaice în cinci localități din cele opt selectate, iar din totalul de 497 de proiecte aprobate, 228 au fost finalizate. În același timp, până la sfârșitul anului curent vor fi implementate prin Programul „Satul European Expres” încă 24 de proiecte de instalare a sistemelor de producere și furnizare a energiei folosind resurse regenerabile.

B. Iu.

Margarita TOLOCICA: „Curajul și zâmbetul sunt cei doi camarazi pe care am învățat să nu-i pierd, indiferent de obstacolele apărute în drumul profesional”

(Continuare din pag. 3)

– Dnă Margarita, la sfârșitul acestui dialog dorim să vă întrebăm: care este cea mai mare împlinire a Dvs. din punct de vedere profesional, dar și personal?

– Împlinirile mele din punct de vedere profesional sunt legate de rezultatele pe care am putut să le obțin cu elevii mei la concursuri și olimpiade. De asemenea, mă

bucur nespus că am fost un pilon important în crearea condițiilor necesare pentru studiul corespunzător al elevilor instituției din care fac parte. Împlinirea o mai simt privind la generațiile de copii care mi-au trecut prin mână și au devenit oameni de afaceri de succes și, cel mai important, oameni în tot sensul cuvântului, sperând că în evoluția lor mi-am lăsat amprenta și eu. Din punct de vedere personal, însă, cea mai mare realizare a

mea îmi sunt cei trei copii. Băiatul și fiica sunt studenți în România, la universități, pe când cea mai mică urmează să absolve anul acesta ciclul primar. Realizările în plan personal abia urmează să vină, cu toate că prea târziu ne dăm seama

de valoarea timpului și de grija cu care trebuie să chibzuim.

– Cu siguranță, aportul Dvs. ca pedagog, manager școlar, ca om și personalitate este mare prin ceea ce faceți, iar roadele sunt la vedere. Vă felicităm și vă

dorim să vă păstrați lumina sufletului în ciuda tuturor vicisitudinilor sortii, fiindcă este ceea ce vă definește. Succese!

A intervievat

Silvia ȚURCAN

ДЕНЬ ПСИХИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ

Тренинг „Психологическое кафе”

10 Октября, в День психического здоровья, в нашем колледже прошел тренинг „Психологическое кафе”

Психическое здоровье учащихся нашей страны определяется наличием стрессогенных факторов в окружающей среде. К таким факторам относятся период социальной адаптации в начале обучения, ситуации экзаменов, необходимость личностного самоопределения.

Переживаемый стресс и его последствия составляют серьезную угрозу психическому здоровью личности.

Как остаться здоровым психически, не знает практически никто. Сохранить психическое здоровье в сегодняшней жизни - задача не простая. Избежать истощения нервной системе нам помогают способы, придуманные в разных странах.

- В Индии борются со стрессом медитируя, занимаясь техникой расслабления.
- В Бразилии средства от напряжения это танцы.
- В Швейцарии, для повышения настроения, прибегают к поеданию шоколада.

Жители нашей страны вполне могут позаимствовать некоторые

из этих способов.

Какие конкретно из приемов взять на вооружение, зависит только от нас самих.

В День психического здоровья в колледже провели тренинг в форме „Психологического кафе”. В „меню” подавали „закуски” в виде упражнений с целью знакомства, поднятия настроения, сплочения, осознания своего „я” (упр. „Никто не знает что я...”, „Эхо”, „Царская семья”, „Ромашка”).

В качестве „Основных блюд” предложены упражнения „Кредит”, „4 страны”.

В этих упражнениях работа шла в малых группах. Каждая из них действовала в соответствии с условиями задания. Учащие-

ся выступали в роли „Банкира”, „Спонсора”, „Друга”. Аргументировали свои действия, объясняли их, пытались войти в роль жителей одной из „стран” и руководствовались своими желаниями, обязанностями, указывали на отношение „надо” - „хочу”.

На „Десерт” предложили упражнения: „Мы такие разные, но мы вместе”, „Щепки на реку”, „Поляна цветов”, „Пирог”.

Учащиеся пришли на тренинг по разным причинам. Но наша цель - понять, что главное в жизни это психическое здоровье. Они

разные, мои ученики, но мы вместе.

И мы справимся со всеми проблемами.

Для сохранения и укрепления своего психического здоровья молодежь должна стараться вести здоровый образ жизни, поддерживать теплые отношения

с людьми, которые ее окружают, иметь жизнерадостный взгляд на все происходящее вокруг. Все это поможет в трудных ситуациях. Умение и желание видеть прекрасное, быть отзывчивым крайне важно. Это приносит много положительных эмоций и, следовательно, создается благоприятная атмосфера для личного развития учащихся.

Быть психически здоровым человеком, означает быть успешным!

Собирая „чемодан в дорогу”, учащиеся положили в него все что мешает им: обиды, слезы, ссоры, разочарования. И выйдя „на улицу”, в него задует ветерок радости, добра, любви. Все это „богатство” необходимо держать при себе и делиться с родными и друзьями.

Подводя итоги, в виде платы по счетам, учащиеся оценили свои чувства за время тренинга через тестирование. Во время чаепития обсудили как важно психическое здоровье и приняли решение: „Улыбайтесь жизни, и жизнь улыбнется вам”.

Нэлла ПАДУРАРЬ,
преподаватель психологии,
Колледж им. Г. Асаки,
г. Липкань

Rolul asistenței sociale pentru asigurarea accesului egal la educație

Asistența socială este o componentă crucială a societății moderne, având un rol semnificativ pentru dezvoltarea calității vieții și sprijinirea persoanelor defavorizate. Impactul programelor de asistență socială asupra comunităților locale este extrem de important, influențând sănătatea, educația și coeziunea socială.

Aliona TAȘNIC,
profesoară de științe
sociumane, grad didactic I,
Colegiul „M. Eminescu”, Soroca

De asemenea, asistența socială joacă un rol esențial în vederea asigurării accesului egal la educație pentru copiii din familii cu resurse limitate, prin intermediul unor acțiuni și servicii, cum ar fi: asistență financiară pentru resursele școlare; programe de alimentație școlară; burse și subvenții pentru educație; transport școlar; consiliere și orientare educațională; program de mentorat și susținere academică; promovarea participării părinților. Prin intermediul acestor servicii, se contribuie la eliminarea barierelor financiare și sociale care pot împiedica accesul la educație pentru copiii din familii cu resurse limitate.

Coeziunea socială și relațiile comunitare

Vom menționa în mod deosebit că asistența socială poate consolida legăturile dintre indivizi și comunități, contribuind la crearea unui mediu social mai sănătos și și anume prin: **Sprijin pentru comunitatea locală** (programele de asistență socială contribuie la crearea unei legături mai strânse între

dintre indivizi și comunități și contribuind la crearea unui mediu social mai sănătos și mai rezilient.

Voluntariatul și implicarea comunitară joacă un rol crucial în ceea ce ține de promovarea solidarității și coeziunii sociale într-o comunitate. Iată câteva aspecte-cheie care subliniază importanța acestor activități: **Construirea relațiilor și încrederea** (voluntariatul și implicarea comunitară oferă oportunități pentru ca oamenii să interacționeze și să lucreze împreună la un scop comun); **solidaritate și empatie** (conștientizarea nevoilor și dificultăților celor din jurul lor, ceea ce conduce la o cultură a solidarității în comunitate); **soluționarea problemelor locale** (abordarea directă a disfuncțiilor sociale, economice sau de mediu); **stimularea responsabilității sociale** (membrii comunității învață să-și asume responsabilitatea pentru bunăstarea lor și să se implice în procesul de luare a deciziilor); **ameliorarea calității vieții** (voluntarii adesea contribuie la dezvoltarea infrastructurii, la furnizarea de servicii și la organizarea de activități care îmbunătățesc calitatea vieții în comunitate); **oferirea unor exemple pentru generațiile viitoare; consolidarea rezilienței comunității** (atunci când persoanele lucrează împreună și au relații solide, ele devin mai bine pregătite să facă față provocărilor și să se adapteze la schimbări).

Evaluarea eficacității programelor de asistență socială

Evaluarea impactului programelor de asistență socială asupra comunităților este crucială pentru a asigura

eficacitatea acestora. În acest sens, literatura de specialitate prezintă mai multe metode și instrumente: **Studii de caz și interviuri calitative** (implică culegerea informațiilor și situațiilor de viață ale indivizilor și familiilor care au beneficiat de program. Prin interviuri deschise și discuții în profunzime, evaluarea, de tip calitativ, poate oferi o înțelegere mai profundă a modului în care programul a afectat viața beneficiarilor comunității în ansamblu); **anchetă și chestionare** (colectarea de date cantitative despre impactul programelor. Aceste instrumente pot evalua cunoștințe, atitudini, comportamente); **analiza datelor statistice** (realizarea evaluării efectelor acestor programe asupra unor indicatori obiectivi, cum ar fi ratele de ocupare a forței de muncă, absenteismul școlar, ratele de sărăcie sau sănătate a comunității); **metode de control și comparație** (implică compararea grupului care beneficiază de program cu un grup de control similar care nu beneficiază de acesta); **indicatori de performanță** (prin definirea și monitorizarea indicatorilor de performanță specifici programului se vor oferi modalități simple și eficiente de evaluare a impactului. Acești indicatori pot varia în funcție de obiectivele programului); **feedbackul părților interesate**.

Este important ca metodele și instrumentele de evaluare utilizate să fie potrivite obiectivelor și resurselor specifice programului de asistență socială. Adeseori combinarea mai multor metode poate oferi o imagine holistică a impactului, eficientizând procesul de luare a deciziilor în ceea ce privește continuarea programelor.

Situații practice

Cinci elevi stagiați au lucrat cu un grup de beneficiari de la Centrul „Locuința Protejată”, mun. Soroca, aceștia din urmă având vârste cuprinse între 30 și 40 de ani, pentru a le dezvolta abilități de viață independent. Elevii și-au creat un program de instruire care a inclus activități practice despre gestionarea financiară, gătit, întreținerea locuinței și căutarea locurilor de muncă. Tinerii studioși au folosit metode interactive, cum ar fi simulările de buget și sesiunile de gătit, pentru a face învățarea mai atractivă.

Lecții învățate

Comunicarea deschisă și încrederea sunt cheia succesului. Elevii stagiați au dezvoltat o relație de încredere cu beneficiarii înainte de a începe instruirea, ceea ce a facilitat acceptarea informațiilor și a sfaturilor oferite de primii. **Adaptarea la nevoile individuale este esențială.** Beneficiarii centrului aveau nevoi diferite, iar în cadrul stagiului de practică au învățat că este important să personalizeze instruirea pentru a răspunde la necesitățile fiecărui.

Exemplul menționat ilustrează modul în care elevii stagiați în domeniul formării profesionale de asistență socială au însușit lecții valoroase cu privire la importanța unei comunicări asertive în cadrul relațiilor cu beneficiarii, scoțând în evidență însemnătatea tratării empatică a acestora și adaptabilități la diverse situații dificile și neprevăzute.

Concursul Internațional „Amprente Einstein”

Concursul internațional „Amprente Einstein” este o componentă a strategiei de promovare a învățării materiilor STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică) și vizează consolidarea interesului elevilor pentru studiul fizicii, prin prisma valorificării competențelor atinse în procesul didactic la orele de fizică, pentru explicarea fenomenelor din lumea înconjurătoare și din Univers. Scopul concursului este dezvoltarea interesului pentru studiul fizicii; dezvoltarea spiritului competitiv printre elevii capabili de performanță; oferirea tuturor elevilor șanse egale de a participa la o pregătire de performanță în domeniul fizicii.

În anul de studii 2022-2023, doi dintre elevii Liceului Teoretic „Constantin Negruzzi” au obținut locuri de frunte în cadrul acestui concurs. Astfel, Daniel Voluța, elev în clasa a XII-a A, a ocupat locul I în cadrul competiției privind Invențiile care au catalizat dezvoltarea societății umane, iar Vlad Sârmeatnicov, elev în clasa a X-a B, s-a învrednicit de locul III în concursul care a avut ca subiect Invențiile mileniului.

Mai jos prezentăm conținutul celor două etape de concurs la care au strălucit elevii noștri.

Invențiile iluminate care au catalizat dezvoltarea societății umane

În primul rând, aș dori să încep cu expunerea uneia dintre cele mai importante invenții din cadrul fizicii, care a reprezentat o revoluție în rândul academicienilor. În ziua de 15 februarie 1820, Hans Christian Oersted demonstrează studenților de la universitate proprietatea curentului electric de a încălzi o sârmă. În apropiere, se afla din întâmplare o busolă, care nu avea legătură cu experimentul demonstrat. Unul dintre studenți, îndreptându-și atenția asupra busolei, a observat că acul ei se întoarce când prin sârmă parcurgea curentul. El i-a atras atenția profesorului asupra acestui fenomen, și anume acest lucru, descoperit atât de întâmplător, era efectul căutat demult de profesor. Astfel va lua naștere electromagnetismul, care a deschis poarta spre înțelegerea structurii intime a materiei din care este alcătuit întregul univers. Fenomenul dat a fost studiat și cercetat pe parcursul trecerii timpului, oferind posibilitatea mai multor savanți de a se afirma în domeniul dat, precum Nikola Tesla, care a pus bazele unei tehnologii mult prea avansate pentru acea perioadă și ale cărui cercetări în sfera dată vor rămâne faimoase în lumea fizicii. Una dintre cele mai importante realizări este considerată prima centrală hidroelectrică din SUA, în zona cascadei Niagara, care alimentă orașul Buffalo cu energie electrică. La momentul de față, hidrocentralele au fost modernizate și alimentează numeroase orașe cu energie electrică la prețuri accesibile. Invenții, precum turbina lui Tesla, radioul, motorul de inducție și bobina lui Tesla, de asemenea, dețin o importanță deosebită, descoperirea lor fiind permisă odată cu apariția și nașterea electromagnetismului.

Lumea medicinei nu ar fi fost atât de eficientă la momentul dat dacă nu ar fi fost pentru razele X, cunoscute și ca razele Roentgen. Ele sunt radiații electromagnetice ionizante cu undă mică, descoperite de către fizicianul german Wilhelm Conrad Röntgen. Ele au fost produse într-un tub vid, în care electronii emiși de un catod incandescent sunt accelerați de o tensiune electrică mare, pentru a lovi anticatodul ce emite radiații invizibile. În data de 22 decembrie 1895, el realizează prima radiografie a mâinii soției sale. În 1896, publicația New York Times a preluat imaginea radiografică ce arată structura osoasă a acestei părți din corpul uman. În secolul al XIX-lea, ele au început să fie utilizate cu succes în medicină de către cadrele medicale. Ele au fost în

special valorificate și în timpul Primului Război Mondial. Savanta Marie Curie și fiica ei înființează centre medicale radiologice pentru a veni în sprijinul diagnosticării fracturilor și bolilor pulmonare în rândul soldaților. Ea a reușit să trimită și pe front „Les Petites Curies”, vehicule dotate cu aparate ce conțineau raze Roentgen. Până în prezent, Radiologia a cunoscut o evoluție extraordinară. Servește drept tratament al cancerului, distrugând celulele canceroase din organism, fiind de obicei asociat cu chimioterapia. În centrele medicale este folosită aparatură cu tehnologie nouă, îmbunătățită, însă expunerea la radiații nu a fost eliminată total.

O altă descoperire din fizică, ce a fost un catalizator pentru evoluția domeniului medicinal, științific și industrial, este radioactivitatea. Aceasta a fost descoperită de Becquerel, în timpul cercetărilor sale, când a găsit niște probe de mineral fluorescent (pehblendă) așezat pe plăci fotografice, dar care nu fuseseră expuse încă la soare. Din curiozitate, el a cerut ca acestea să fie dezvoltate și a descoperit că mineralul și placa fotografică se înegriseră. Deci, pehblendă emitea radiații fără a fi expusă la lumina soarelui. Astfel, Becquerel descoperise radioactivitatea. Această descoperire, datorită unei întâmplări, s-a dovedit mai târziu a avea o importanță covârșitoare, constituind punctul de plecare pentru o serie de cercetări teoretice și realizări practice care au dus la rezolvarea importante probleme a eliberării energiei enorme în nuclele atomilor. Curând după descoperirea lui Becquerel, doi chimiști francezi, Marie și Pierre Curie, au meritul de a fi separat pentru prima dată componenții determinanți ai radioactivității pehblendei. Studiind împreună obținerea de uraniu pur din minereuri, soții Curie descoperă două noi elemente radioactive, și anume poloniul și radiul. Au urmat patru ani de muncă intensă, în condiții improprie și dăunătoare sănătății lor, în urma cărora, prelucrând tone de minereu, au obținut primul decigram de radiu pur. În prezent, radioactivii au o însemnătate deosebită și au numeroase aplicații. Izotopii radioactivi sunt utilizați în medicină în scopuri terapeutice și diagnostice. Mulți dintre ei servesc drept trașori pentru a diagnostica o anumită boală, deoarece ca aceleași caracteristici ca atomii elementelor neradioactive. Materialele radioactive sunt utilizate pentru a determina componentele uleiului și fumului. În diferite studii arheologice, activitatea carbonului 14 este utilizată pentru a determina vârsta anumitor fosile. În industrie se folosesc pentru sterilizarea materialelor medicale, a alimentelor și a recipientelor care le conțin.

O altă invenție de o importanță majoră care a contribuit la evoluția transportului o constituie motorul cu aburi. El a înlocuit mare parte din forța brută a omului ori a ajutorului său,

Margareta SOROCEAN,
profesoară de fizică,
grad didactic unu,
IPLT „Constantin Negruzzi”,
Chișinău

calul, și a permis crearea bunurilor cu ajutorul mașinilor, declanșând Revoluția Industrială. Motorul cu abur este un motor cu ardere externă care produce lucru mecanic, utilizând energia termică a aburului. Aburul este produs sub presiune într-un ge-

nerator de abur, prin fierbere, și se destinde într-un agregat cu cilindri în care presiunea aburului produce lucru mecanic, deplasând liniar un piston, mișcare care de cele mai multe ori este transformată în mișcare de rotație cu ajutorul unui mecanism bielă-manivelă. Căldura necesară producerii aburului se obține prin arderea unui combustibil sau prin fisiune nucleară. Motorul cu aburi a devenit foarte răspândit înainte de invenția motorului electric sau a motorului cu combustie internă, fiind folosit în diferite aplicații: în fabrici, în construcții, în transport (locomotivele cu abur), în transportul marin (motoarele navelor) și în producerea curentului electric (astăzi o mare parte a energiei electrice este produsă de turbinele cu abur).

Nu în ultimul rând, apariția radioului în anii 60 ai secolului al XIX-lea a reprezentat numai una dintre cele mai importante descoperiri în domeniul comunicării, dar a și contribuit la dezvoltarea altor invenții, precum telegrafii și telefonul, cele trei tehnologii fiind foarte apropiate. Italianul Guglielmo Marconi demonstrează fezabilitatea comunicațiilor radio, el fiind adevăratul deschizător de drumuri în acest domeniu. El începe prin a face diverse experimente în curtea casei, într-un an de zile reușind să trimită și să primească primul semnal radio, pe o distanță de 2377 de metri. În 1901 a reușit să realizeze prima transmisie radio transatlantică între Cornwall și insula Newfoundland, folosind codul Morse. La începutul secolului al XX-lea, s-au stabilit principalii precursori ai radioului, printre care Reginald Fessenden, un inventator de origine canadiană, responsabil pentru prima transmisie audio radio din 1900. În 1906 a reușit să implementeze comunicații radio transatlantice bidirecționale. În plus, a fost responsabil pentru prima difuzare pentru divertisment prin unde radio, într-un program muzical scurt. După Primul Război Mondial, au început să apară noi interese în emisiunile radio pentru publicul larg. Așa s-a născut postul de radio PCGG la Rotterdam, cu un program regulat de programe de divertisment. Acesta a fost unul dintre primii care au transmis acest

tip de conținut către un public general. În ciuda progreselor tehnologice și a ascensiunii televiziunii la mijlocul secolului al XX-lea, radioul ar fi putut să scadă din popularitate din cauza radiațiilor emise, varietatea mică de posturi actuale și inconveniența acestuia de a fi utilizat, dar a reușit să se mențină și să nu rămână în urmă. De fapt, radioul continuă să facă parte din viața de zi cu zi pentru mulți oameni din întreaga lume și este mult mai accesibil decât înainte.

Invențiile mileniului

Din cele mai vechi timpuri ale evoluției umane, oamenii descopereau noi concepte și diferite obiecte pe care le puteau folosi pentru a face viața omului mai ușoară. De-a lungul istoriei, au apărut multe invenții, însă doar o parte din ele au avut o influență majoră asupra omului și a evoluției sale.

Internetul este una dintre cele mai folosite invenții făcute de om.

Precursorul Internetului datează din 1965, când Agenția pentru Proiecte de Cercetare Înaintate de Apărare a Ministerului Apărării, Departament of Defense sau DoD din SUA (Defence Advanced Research Projects Agency, DARPA) a creat prima rețea de computere interconectate sub numele ARPANet. Internetul a devenit un lucru de bază în zilele noastre, aproape orice fiind făcut prin intermediul lui. Datorită internetului, putem obține informație rapid și oriunde și putem interacționa cu persoane la distanțe mari.

Radioul este o invenție cu impact major în dezvoltarea tehnologiei. Radioul a fost la origine o metodă de transmitere a sunetelor prin unde radio, care prin natura lor sunt unde electromagnetice. Astăzi se transmit prin radio o largă gamă de semnale diferite, inclusiv imagini mișcătoare și fluxuri enorme de date. Începuturile radioului s-au cristalizat în urma fenomenelor fizice, în special electrice, cercetate de pionierii acestei ramuri fascinante, cum ar fi Ampere, Gilbert, Volta, Faraday, Maxwell, Kelvin sau Cavendish. Este unanim admis că primul care a fost în măsură să realizeze o emisie și o recepție de unde radio a fost fizicianul german Heinrich Hertz în 1887, care s-a bazat pe propriile studii de fizică teoretică, la care s-au adăugat cele ale predecesorilor săi, în special Maxwell. Un alt pionier care a contribuit la dezvoltarea radioului, a fost fizicianul rus Aleksandr Stepanovici Popov, cu al său înregistrator de furtună din 1895, care a realizat primele recepții sistemice și căruia i se atribuie inventarea antenei. Guglielmo Marconi, sistematizând datele până la el, a oferit lumii, în 1896, primul sistem practic de emisie și recepție bazat pe unde electromagnetice, bazat pe aparatul lui Tesla. Ulterior, în 1943, a fost recunoscută prioritatea savantului Nicolae Tesla asupra acestei invenții (1893). Totuși, SUA atribuie în 1865-1866 dr. Mahlon Loomis, un dentist din Philadelphia, realizarea primei transmisiuni fără fir, în statul Virginia de Vest, prin eliberarea unui document oficial nr.129971/30 iulie, și pune problema exploatarei comerciale a fenomenului. Cele mai importante și utilizate servicii ale radioului (radiocomunicațiile) sunt: mobil teres-

tru, mobil maritim și mobil maritim prin satelit, mobil aeronautic și mobil aeronautic prin satelit, mobil terestru prin satelit, radiodifuziune sonoră și televiziune, fix: terestru, prin satelit, radiolocație, radionavigație maritimă și aeronautică, auxiliar meteorologia.

Avionul este unul din principalele moduri de a te deplasa. Apărute la începutul secolului XX, primele avioane cereau mult curaj și îndemănare pentru a le pilota. În acea vreme, ele nu erau nici rapide, nici încăpătoare. Primul zbor controlat, propulsat, cu un aparat mai greu decât aerul, l-au făcut frații Wright pe 17 decembrie 1903, primul zbor efectiv autopropulsat a fost făcut de Alberto Santos-Dumont la data de 12 noiembrie 1906. Henri Coandă este inventatorul aparatului de zbor fără elice, acesta fiind propulsat de un motor cu reacție.

Telefonul este o invenție pe care o folosim în fiecare zi. Acesta este un mijloc de comunicare care transmite și recepționează sunete la distanță. Cel mai adesea, telefonul este folosit pentru a transmite vocea umană, dar poate fi folosit și pentru transmiterea altor tipuri de sunete. Cele mai multe telefoane operează prin transmiterea semnalelor electrice de-a lungul unor rețele telefonice complexe, ceea ce permite aproape fiecărui utilizator al unui telefon să comunice cu aproape oricare alt utilizator al unui telefon conectat la rețea. Mai târziu a apărut telefonul mobil. Acesta este un aparat electronic portabil, un dispozitiv mobil, care funcționează fără fir (prin radio) pe baza rețelelor GSM sau CDMA și este folosit în general pentru comunicații personale la distanțe mari. Telefoanele portabile care nu se bazează pe rețele GSM sau CDMA nu trebuie numite „mobile”, deși sunt deplasabile. Miniaturizarea continuă a permis ca în zilele noastre în telefoanele mobile să se mai integreze o serie întreagă de funcțiuni suplimentare, ca de ex. dictafon, aparat de fotografiat și filmat, aparat de accesat internetul și webul, GPS, radio și multe altele, astfel rezultând un nou gen de telefon mobil foarte „inteligent”, numit smartphone. Telefonul a devenit portabil la 20 februarie 1942, când americanul Donald M. Mitchell a cerut eliberarea unui brevet pentru telefonul său mobil „Radio portabil pentru transmisie și recepție”.

Presa de Tipar (Tipografia) este mașina de tipărit introdusă la mijlocul secolului al XV-lea de Johannes Gutenberg, împreună cu tipul mobil. Cu ajutorul ei au fost tipărite cărți și ziare până la apariția mașinii de presiune rotativă. Presa a cărei operație a fost descrisă se numește „două lovituri”. Este o evoluție a mașinilor folosite de Johannes Gutenberg. Inventatorul tipăririi de tip mobil a adoptat o presă foarte simplă, numită „o lovitură”, care a fost folosită până în jurul anului 1480 și apoi abandonată. Presa „în doi timpi” a trecut prin secolele XVI și XVII fără a suferi modificări semnificative. O inovație a avut loc abia în secolul al XVIII-lea de François-Ambroise Didot, care între 1777 și 1784 a îmbunătățit tehnica de imprimare, modificând șurubul și construind o presă mai bună. Revoluția industrială a permis o dezvoltare ulterioară a presei: lemnul a fost înlocuit cu metalul. Dimensiunile au fost reduse, plus noile prese au fost mai robuste decât cele precedente. În realitate, la exemplarele moderne, lovitura a trebuit să fie bine calibrată, având în vedere riscul de a deplasa întreaga structură din cauza împingerii excesive.

Aceste invenții au avut un rol foarte important în dezvoltarea tehnologiei.

ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE ȘI DIFERENȚIATE LA MATEMATICĂ

Pasiunea pentru o anumită disciplină de studiu se dezvoltă în relație directă cu rezultatele obținute în acest domeniu. Este necesar ca elevul să fie ajutat să obțină rezultate bune la învățătură, care să-i răsplătească așteptările pe măsura efortului depus și să se bucure de succes. Cea mai sigură în acest sens o reprezintă individualizarea învățării și diferențierea sarcinilor de lucru pentru elevi, în funcție de posibilitățile lor intelectuale, de interesele și aptitudinile prin care se exprimă domeniul lor de „exelență”.

Instrumentele necesare pe care le utilizez la lecția de matematică sunt fișele de lucru și caietele de muncă independentă. Robert Dotrens, în lucrarea sa „A educa și a instrui”, menționa: „Fișele de lucru individualizate constituie soluții adecvate pentru rezolvarea următoarelor probleme majore: Cum să facem ca elevii buni să nu-și piardă vremea așteptându-i pe ceilalți? Pe de altă parte, cum să acționăm pentru a-i încuraja pe cei mai înceți și pe cei mai slabi ca să nu renunțe la orice efort, văzând cât trebuie să se străduiască ca să-i ajungă pe colegii lor?”

În cadrul orelor folosesc fișele de lucru independent cu un conținut diferențiat, care să ajute elevii la însușirea temeinică a cunoștințelor pe care le pot accesa, specifice diferitelor grupe de copii, în dependență de capacitățile intelectuale ale acestora.

La lecțiile de matematică, în ciclul gimnazial, liceal practic următoarele categorii de fișe:

- **Fișele de recuperare** se adresează elevilor cu lacune de cunoaștere. În vederea elaborării acestora, se iau în considerare necesitățile de ordin teoretic și practic ale elevilor, astfel încât

exercițiile propuse spre rezolvare să fie capabile să acopere lacunele în materia de studiu la disciplină. În urma realizării acestor tipuri de fișe, elevii reușesc să asimileze materia restantă și să-i ajungă pe colegii lor.

- **Fișele de consolidare** au drept scop corectarea greșelilor colective și individuale pe care le comit elevii. Acestea îi ajută să înțeleagă mai bine materia teoretică și să-și fixeze noțiunile predate anterior.
- **Fișele de dezvoltare** conțin exerciții care să pună probleme mai complexe în fața elevilor foarte buni, pentru ca aceștia să nu piardă vremea așteptând colegii lor până vor sfârși sarcinile de lucru. Sunt fișe suplimentare, care să le solicite mai mult efort.
- **Fișele de creativitate** cuprind sarcini de un nivel superior, care să le solicite elevilor gândirea, imaginația și creativitatea. Ele se adresează în special elevilor foarte buni, cu o capacitate intelectuală mai înaltă.

La constituirea **fișelor de evaluare sumativă**, încerc de fiecare dată să formulez itemii în așa fel, încât fiecare copil să poată lucra la subiecte atât cât îi permite pregătirea sa. Dificultățile itemilor propuși apar gradat și fiecare elev are posibilitatea de a selecta ceea ce poate îndeplini.

O altă formă de activitate diferențiată cu elevii o constituie tema pentru acasă. Aceasta trebuie să fie dozată în așa fel, încât să nu depășească puterea de muncă și de înțelegere a elevului și să nu le ocupe prea mult timp. Tema pentru acasă este structurată din două părți: o parte obligatorie (sarcini de cunoaștere și aplicare)

Fișă de consolidare
Relații metrice în triunghi

1. Calculați lungimile segmentelor evidențiate, folosind indicațiile din figură.

a)

b) Dreptunghi

c) Pătrat

d)

2. Calculați lungimile segmentelor notate cu litere.

3. În figura de mai jos, punctele A, B, C și D sunt coliniare, MALMD și MBLAD. Calculați lungimile MA, MB, MC și MD.

Fișă de consolidare
Clasa a XI-a
Operații cu numere complexe

- Să se calculeze $(1-i)(1+2i) - 3(2-i)$.
- Fie numărul complex $z = 2 - 3i$. Să se calculeze $2z - 3\bar{z}$.
- Calculați modulul numărului complex $z = (2 + 3i)^2$.
- Să se determine $a, b \in \mathbb{R}$ astfel încât să avem egalitatea de numere complexe $\frac{2+i}{i-2} = a + bi$.
- Să se determine $a \in \mathbb{R}$, dacă $\text{Re}(z) = 4$ și $z = 1 + (a-1)(3-i)$.
- Calculați: $\frac{1}{1+2i} + \frac{1}{1-2i}$.
- Să se arate că numărul $(\frac{1}{1+i} + \frac{1}{1-i})^2$ este real.
- Să se calculeze: $i^{1997} + i^{2002} + i^{2007} + i^{2019}$.
- Să se determine partea reală a numărului $(\cos \frac{\pi}{3} + i \sin \frac{\pi}{3})^{15}$.
- Să se determine conjugatul numărului complex $z = \frac{3-4i}{-4+3i}$.
- Se da numărul complex $z = \frac{-1+i\sqrt{3}}{2}$, să se demonstreze că $z^2 = \bar{z}$.
- Se consideră $a \in \mathbb{R}$ și numărul complex $z = \frac{a+2i}{2+ai}$. Să se determine a , pentru care $z \in \mathbb{R}$.
- Să se calculeze $|5 - 12i| - |12 + 5i|$.

și o parte facultativă (sarcini de lucru de nivel sporit). În acest fel, ofer fiecărui elev posibilitatea să aleagă acasă, după efectuarea temei obligatorii, ce și cât poate rezolva din celelalte sarcini propuse opțional.

Avantajele activităților individualizate sunt următoarele:

- impun utilizarea unui material didactic variat, elevii fiind familiarizați cu tehnici de muncă independentă (folosirea fișelor, a schemelor grafice, a tabelor etc.);
- stimulează originalitatea și creativitatea elevilor;
- sunt adaptate la stilurile proprii de învățare;
- respectă ritmul individual al copilului;

- fiecărui copil i se asigură încredere în forțele proprii;
- profesorul permite copiilor să participe la evaluarea propriei sale activități;
- copilul este evaluat și comparat cu el însuși.

Cât privește **dezavantajele**, putem aminti aspectul consumului (de energie, financiar, de timp etc.). Pentru obținerea unor rezultate reale în activitatea cu elevii, considerăm necesară dotarea sălii de clasă cu un minimum de mijloace didactice (computer, copiator, imprimantă, scanner etc.) adecvate unui proces modern de predare-învățare. Așadar, activitatea individualizată și diferențiată în cadrul orelor de ma-

tematică poate contribui la eliminarea unor lacune din cunoștințele și deprinderile elevilor mai puțin dotați, dar și la îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor pentru acei copii care manifestă capacități intelectuale mai înalte, apti de a obține performanțe deosebite în anumite domenii.

Maria UNGUREANU,

profesoară de matematică,

grad didactic unu,

IPLT „M. Eminescu”, or. Cahul

PERSONALITATE COMPLEXĂ A CULTURII ȘI LITERATURII ROMÂNE ȘI EUROPENE

„Sufletul odihnă nu poate afla până nu găsește adevărul, carile îl cearcă oricât de cu trudă i-ar fi a-l nimeri.”

(Dimitrie Cantemir)

Dimitrie Cantemir (26.10.1673 - 21.08.1723), de la nașterea căruia marcăm 350 de ani, vine pe lume în satul Silișteni, ținutul Fălciul, fiind cel de-al doilea fiu al serdarului Constantin și al jupăneșii Ana Bantăș. „Erudit de faimă europeană, voievod moldovean, academician berlinez, prinț rus, cronicar român, cunosător al tuturor plăcerilor pe care le poate da lumea, un Lorenzo de Medici al nostru”, cum îl descria G. Călinescu, reprezintă figura singulară a celui mai mare umanist din perioada feudală a literaturii române.

La 15 iunie 1685, Constantin Cantemir urcă pe tronul Moldovei și, preocupat de educația fiilor săi, aduce la Iași pe Ieremia Cacavela, un profesor care studiase în Germania și care cunoștea operele filosofului van Helmont. Peste trei ani, Dimitrie e trimis ostăteac la Constantinopol, unde studiază la *Academia Patriarhiei Ortodoxe*

cu unii dintre cei mai mari profesori greci și turci ai epocii, însușind limbile greacă, latină, slavonă, turcă, arabă și persană, intrând în contact cu literaturile clasice, filosofia neoristotelică, opusă misticismului ortodox și bizantin. La 13 martie 1693, cu două săptămâni înainte de moartea tatălui său, Dimitrie e ales domn al Moldovei. Turcii nu i-au dat confirmarea, iar în urma uneltirilor lui Constantin Brâncoveanu, pe tron urcă Constantin Duca, ginerele acestuia, Dimitrie fiind nevoit să se întoarcă la Constantinopol pentru a-și continua studiile și consacându-se literaturii și științei.

El nu rămâne, ca mulți dintre cronicari, omul unei singure cărți, ci scrie istorie, geografie, compune versuri, proză, leagă între ele diferitele preocupări printr-o încercare de sinteză, trage concluzii politice și sociale din trecut și prezent, se îndreaptă cu a sa creație curiozitate spre muzică, religie, filosofie, logică, matematică și fizică, încât, pentru Lucian Blaga, principele este „*inorogul alb*” al gândirii românești, făptură stranie și pură, de o genială claritate în previziuni. Considerat unul dintre cei mai erudiți umaniști, s-a situat cu mult deasupra cârturarilor vremii, prin vasta și remarcabilă sa operă științifică și litera-

ră. Și-a format cultura dinspre antică către modernă, preluând limba latină drept instrument esențial al expresiei, alături de alte limbi de amplu suflu cultural. Deschis către lume și progres, Dimitrie Cantemir a prefigurat iluminismul, Școala Ardeleană și-l va lua ca model și inspirație.

Dincolo de literatură, filosofie, istorie, muzică, a fost un patriot înflăcărat, un mare cărturar umanist, domn al Moldovei și primul romanțier român. Dorind mult să scape de jugul otoman și să asigure independența Moldovei, încheie, în 1711, un pact cu Petru I, țarul Rusiei, însă, armatele ruso-moldovene au fost înfrânte în lupta de la Stănilești, după care Cantemir se refugiază în Rusia,

unde e numit consilier al lui Petru I. În 1714 devine membru al Academiei de la Berlin. Nivelul științific al lucrărilor sale îl ridică deasupra tuturor celor care scriseră până atunci la noi. În context european, este printre cei mai iluștri savanți ai timpului, deschizând seria numelor de români care au onorat știința mondială. Acceptarea cererii lui Dimitrie Cantemir, data 11 iulie 1714, s-a concretizat în acordarea Diplomei de membru al Academiei de Științe din Berlin, cu următorul text: „Pe vremea când Marte stăpâna mai cu putere decât Palas, o astfel de înțelnicie se arată a fi mai mult o dorință decât o speranță. Dar iată că faptul și-a găsit împlinirea acum, că prea luminașul și prea învățatul Dimitrie Cantemir,

Domn ereditar al Moldovei, dând o pildă, pe cât de demnă, pe atât de rară, și-a închinat numele ilustru cercetărilor științifice. Iar prin adeziunea sa, Societatea noastră a dobândit o nouă strălucire și o podoabă neîntrecută. Ne închinăm cu smerenie în fața bunei voinețe ce ne-o acordă Principele nouă și lucrărilor noastre”.

Enciclopedist, poliglot, ce poate fi comparat cu umaniștii Renașterii, Cantemir ne-a lăsat o moștenire științifico-literară de certă valoare: „*Descrierea Moldovei*”, „*Istoria creșterii și descreșterii Porții Otomane*”, „*Hronicul vechimii a romano-moldo-vlahilor*”, în care demonstrează romanitatea moldovenilor, romanul satiric alegoric „*Istoria ieroglifică*” ș.a., orientalist, muzicolog, autor de opere filosofice de mare rezonanță, actuale și până astăzi.

Colectivul liceului din orașul Cantemir se mândrește că poartă numele marelui cărturar, filosof și domnitor, monumentul căruia înfrumusețează Piața Independenței din urbe, ceea ce ne obligă să-i studiem valoroasa operă, să-l cinstim pe distinsul înaintaș - filosof între regi și rege între filosofi.

Natalia LUNGU,
bibliotecară,

LT „D. Cantemir”, or. Cantemir

APARIȚII EDITORIALE

„CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ”

Reflecții pe marginea unei cărți de excepție, semnate de Eugenia BULAT

Antrenată plenar în Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională, parte componentă a grupului celor 7 „neformali” din primii ani ai deșteptării noastre identitare, poeta Eugenia Bulat nu și-a îngăduit să lase neantului evenimentele prin care a trecut dimpreună cu frații întru Ideal. Îi veni în ajutor patima pentru cuvântul scris, dar somația colegilor săi de zbcium din acei ani, unul dintre care, – citim și pe coperta a 4-a a volumului –, avea să-și motiveze îndemnul către scriitoare ca un argument greu: „Prea multă energie, prea multă voință, prea multă dăruire a fost din partea unor oameni, pentru ca sacrificiul și curajul lor să rămână necunoscute” (Nicolae Pârțac).

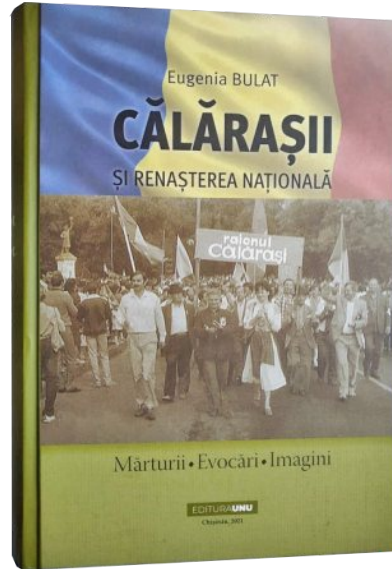
Emilia SURLARU,
profesoară, ex-primar
al s. Chetrosu, raionul Drochia

etc. Lupta continuă. Este deja în post de primar, însoțește grupul de voluntari în marșul antisecesionist din sudul republicii, organizează grupul de voluntari din satul natal, Sadova, pentru apărarea edificiilor statului în timpul puciului de la Moscova; organizează, participă, desfășoară alături de colegii săi ședințele cenaclului „DATINA” din raion; participă la ședințele cenaclului „Alexei Mateevici”, la toate întrunirile de la Estrada „Lumina” de la Teatrul Verde, la toate Marile Adunări Naționale, duce după sine lume. Candidează în alegerile pentru primul nostru Parlament ales în mod democratic, ia cuvânt la Marea Adunarea Națională împotriva Referendumului Unional, organizează sătenii pentru întâlnirea cu frații de peste Prut la primul Pod de Flori etc.

Câtă energie a palpitat în această femeie! Personal, o aliniez pe Eugenia Bulat în rândul femeilor noastre militante din toate timpurile, alături de Elena Alistar, de regretatele Leonida Lari și Lidia Istrati. Citesc și o văd aieva cum stă în Piața Marii Adunări Naționale ca să salute parlamentarii semnatari ai *Declarației de Independență* și este îmbrățișată de către aceștia. Este femeia-simbol, care a manifestat un mare curaj și sacrificiu. Poate nu o singură dată i-au rămas copiii nemângâiați, poate nu s-au bucurat îndeajuns de atenția dumneaei soțului, părinții, socrii. Poate chiar ea a fost lipsită de plăcerea orelor tihnite ale vieții, fiind mereu în zbcium, în acțiune, mereu responsabilă și

obosită. Am văzut-o imaginar din filele cărții, la un moment dat: singură, tristă și îndurerată, în seară târzie, la răscrucea din centrul unui sat în care nu se vedea zare de om, atunci când, în zilele puciului comunist moscovit, întoarsă de la Chișinău, trebuia să organizeze urgent, chiar în acea noapte, un alt grup de voluntari pentru apărarea edificiilor strategice. Este chiar atunci când primește de la secretarul Primăriei pe care o conducea (mâna ei dreaptă, cum ar veni) răspunsul: „Cine a avut de dus, s-a dus.” Și înțelege trădarea. Și se simte încercuită.

Am citit cartea cu mult interes, fără pauze mari, pe alocuri chiar întorcându-mă și recitind unele fragmente. Interesul meu aparte pentru volum a fost alimentat de faptul că evenimentele descrise, personajele, tablourile, detaliile, emoțiile... îmi sunt atât de aproape, atât de cunoscute, deoarece prin ele am

trecut și eu, și majoritatea tinerilor intelectuali de atunci, entuziaști înflăcărați. Pe alocuri, mi se făcea rușine pentru că atunci, noi, cei de la nord, nu am fost atât de curajoși în lupta noastră, precum cei din Călărași. Pe de altă parte, mi-e rușine și pentru faptul că, la cei peste 30 de ani de Independență, mai batem pasul pe loc: se perindă rând pe rând guverne, parlamente, iar Basarabia noastră nu progresează așa cum și-a dorit lumea atunci, cum și-au dorit tinerii înflăcărați ai Renașterii Naționale – toți cei care mergeau în fața multimilor. Și mă întreb continuu în sinea mea: „Oare de ce?”. O întrebare nerostită ar fi și cea formulată de martirul Paul Goma, scoasă pe coperta cărții sale care poartă același titlu „Unde oare am greșit?”. Mă mai întreb: de ce lumea fuge din

republică? De ce fug în țări străine tinerii cu studii? La fel, de ce fug de la vatra lor o mulțime de profesioniști, specialiști în varii domenii – oameni cu profesii obținute printr-un mare efort academic?... De peste 30 de ani mărl discordiei rămâne limba română: discuții sterile, decizii repetate ale Curții Constituționale, când chiar atunci, după 31 August 1989, a doua zi, de 1 septembrie, datorită verticalității ministrului Nicolae Măcaș, în orarul lecțiilor instituțiilor noastre de învățământ figurau disciplinele școlare *Limba și literatura română* și *Istoria românilor*.

Revenind la volumul scriitoarei Eugenia Bulat, țin să subliniez că impresionează foarte mult, din pagini, istorisiri și documente, curajul, voința, ingeniozitatea și dragostea de neam a tinerilor sipoteni în frunte cu Ștefan Maimescu, devenit apoi deputat în *Parlamentul Independenței*. Din interviul acordat autoarei răzbat pagini vii: cele cu arborarea tricolorului, noaptea, în cele mai înalte puncte ale comunității; vezi aieva înaintând (era toamna lui 1990) valul de doborâre a monumentelor lui „tătuca Lenin” din Călărași, apoi prin sate, până la Ungheni, până la Prut. (Unul dintre monumente, cel mai „valoros”, este depozitat apoi lângă WC-ul public al gării de tren din Călărași, unde a stat mai mult timp, spre amuzamentul călătorilor din republică și nu numai.)

Autoarea solicită tuturor militanților intervievați să răspundă la nestrămutata întrebare: „Unde v-a prins perestroika?” Gustul libertății era bine sădit în jurnalistul Ștefan Maimescu, el prinzând aripi odată cu vântul schimbării și libertatea de expresie oarecum solicitate de perestroika gorbaciovistă. Angajat al Comitetului de Stat pentru Radiodifuziune și Televiziune, în calitate de corresponsent special radio pentru

zona de Centru, Ștefan Maimescu își croiește de aci înainte reportajele mult mai drastic, reflectând realitatea în goliucina ei și fără patosul care încă mai domina mass-media. Mai eram încă în URSS, sub dominația unui singur partid și nimeni nu putea ști ce va urma. Ștefan Maimescu tăia adânc brazda adevărului, apoi și încheia mucalit reportajele, aburind atenția cerberilor cu o frază de final gen „... așa cum solicită hotărârea nr. cutare a CC al PCUS”.

Am admirat gândurile, ideile expuse de intervievații Nicolae Pârțac (primul primar al Frontului Popular Călărași), tehnologul Valentina Cușnir, arhitectul Valerian Grosu, pictorul Alexandru Trifan, inginerul Valeriu Bulat, primarul Gheorghe Pruteanu ș.a., dar și de oamenii simpli, precum Mihai Oanța (lemnar din Sipoteni, mai retras la vorbă), care la întrebările scriitoarei au răspuns simplu: „Noi ne-am făcut datoria”.

Elogiez acești tineri entuziaști curajoși pentru tenacitate, demnitate. Aveau familii, copii mici, un serviciu, dar își jertfeau energia, forțele, timpul absolut dezinteresat – toate întru trezirea națională. Spune Ștefan Maimescu în interviul său: „Au fost cei mai frumoși ani ai vieții noastre și a fost sacrificiul tinereții noastre pentru Mișcarea de Eliberare Națională”.

Lectura mi-a adus și o altă, neașteptată, bucurie. În volumul „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ” am putut citi omagiu adus disidentului nostru Vasile Vâșcu, paginile cărții găzduind și apelul regretatului Vasile Vâșcu, om politic și de stat, victimă a regimului sovietic (în plus, consăteanul meu drag.) Încă la 1984, dumnealui scrisese un *Manifest politic*, fapt pentru care i s-a fabricat un dosar economic fals, astfel fiind condamnat la ani grei de închisoare în Siberia. Acest Manifest al lui Vasile Vâșcu a fost precum o rândunică într-o primăvară încă prea rece, un imbald la trezirea națională. „*Moldoveni și moldovenice!*, spunea Apelul lui Vasile Vâșcu, *patrioți ai neamului nostru, băștinași ai acestui pământ! Trebuie să cerem drepturile noastre la limba de stat, la dezvoltarea și avansarea cadrelor naționale!*” Iar în final: „*Chemarea noastră este: Unire, moldoveni! Dreptatea și adevărul sunt de partea noastră!*”

Volumul „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ” este o lucrare de o valoare inestimabilă, o carte-exemplu, o călăuză pentru rezistența neamului nostru, pentru neuitare; este, de asemenea, o carte-reper pentru cadrele noastre didactice, în special, pentru istorici, bibliotecari și muzeografi. Un asemenea volum poate servi concret în educarea tinerilor noștri în spiritul patriotic, cel al dragostei de neam. Exprimăm recunoștință scriitoarei Eugenia Bulat pentru truda sa scrupuloasă de patru ani și, de asemenea, tuturor militanților Renașterii pentru lupta lor în Mișcarea de Eliberare Națională. Recunoștință deputaților din primul Parlament ales în mod democratic, pentru curajul lor de a fi la înălțimea momentului istoric, pentru responsabilitatea și demnitatea de care au dat dovadă, inclusiv pentru actul de semnare a *Declarației de Independență*. S-o apărăm: este amenințată și azi.

Lucrarea „CĂLĂRAȘII ȘI RENAȘTEREA NAȚIONALĂ” reflectă o perioadă scurtă din zbciumata istorie a țării noastre, 1988–1991, prin prisma luptei date întru Eliberarea Națională de către raioanele din centrul republicii: Călărași, în primul rând, aflându-se în vizor și raioanele învecinate: Strășeni, Nisporeni și Ungheni – toate aceste teritorii aducând o contribuție aparte la opera Renașterii. Unul dintre protagoniștii volumului, militantul Ștefan Maimescu, ex-deputat și semnat al *Declarației de Independență*, va sublinia cu mândrie în interviul acordat poetei: „*Înima Mișcării de Eliberare Națională a fost la noi!*”

Volumul este unul impunător, are 640 de pagini. Din imaginea de pe ce coperta cărții radiază, intrând în Piața Marii Adunări Naționale, un șuvoi de oameni care poartă pancarta „RAIONUL CĂLĂRAȘI”. Citesc cele 200 de pagini de început ale cărții, în care autoarea răscolește cronologic acele timpuri de început, dar și propriile amintiri. În urmă sunt deja mai multe lupte grele: cele pentru ultimul Soviet Suprem al URSS, pentru primul nostru Parlament ales în mod democratic

Parinteste.md – o resursă informațională online dedicată părinților, îngrijitorilor și specialiștilor

O platformă digitală de prevenire a riscurilor de violență și neglijare asupra copiilor www.parinteste.md a fost lansată în Republica Moldova. Resursa este dedicată părinților, îngrijitorilor, educatorilor și tu-

turor actorilor implicați în creșterea și educarea copiilor. Scopul platformei constă în creșterea capacității de îngrijire și protecție din partea părinților și asistenților parentali profesioniști, educatorilor, îngrijitorilor pentru prevenirea și combaterea cazurilor de violență asupra tuturor copiilor în societate.

Platforma digitală oferă posibilitatea de a pune întrebări privind îngrijirea copilului unui specialist din domeniu, prin intermediul unui chat de comunicare. Astfel, orice părinte sau copil poate beneficia de suport absolut gratuit și în termen scurt.

Pagina a fost creată de CCF Moldova (Children, Communities, Families) în cadrul proiectului HOPE, finanțat de Uniunea Europeană, Agenția Austriacă de Dezvoltare și Caritas Austria.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE	▶ Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL	Nicolae Jantic
REPORTERI	▶ Iulian Bogatu, Silvia Țurcan
CORECTOR MACHETATOR	▶ Elvira Țăganaș-Pântea Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Moldpresa Grup” SRL
Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4
E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 10172.